

List izhaja
dvakrat na mesec.
Posamezna št. 75p
Naročnina
mesečno 1.50 D.
Rokopisi se ne
vračajo.
Nefrankirana pisma
se ne sprejemajo.

VOJNI INVALID

Poštnina plačana
v gotovini.

Uredništvo in
upravnništvo v
Št. Peterski
vojašnici.

Glasilo izvršnega odbora udruženja vojnih invalidov, vdov in sirot kraljevine SHS.

Kakšen bo invalidski zakon?

Bliža se jesensko zasedanje skupščine. Invalidski zakon, ki mu je vedno priznana nujnost, bo seveda prišel zopet na vrsto. Politična situacija kaže, da zna priti naše vprašanje v odločilni štadij. Predpriprave so že v teku, ker so dobili poslaniški klubi v proučevanje načrt invalidskega zakona.

Sedanja vlada ne dela novega načrta, pač pa misli kakor čujemo vzeti za temelj zadnji P. P. načrt. Ta se sedaj proučuje. Vendar je pa gotovo, da bodo predlegane razne spremembe in kakor se nam zatrejuje v naš prid.

Zadnji načrt smo vojne žrtve popolnoma skritizirale, zato je absolutno nemogoče, da bi postal v dotični obliki zakon. Ako se hoče naše vprašanje pravično in povoljno rešiti, je treba vpoštevati zahteve našega udruženja, katere je v največjem obsegu vseboval bivši Behmenov načrt. Čudno zakaj sedanja vlada ne osvoji kar tega načrta.

Zelo značilno za nas je neko dejstvo, kako se je svoj čas vladina opozicija izjavljala o zadnjem P. P. načrtu.

To nam pokaže odvojeno mišljenje, kakoršnega je poslal takrat Hrvatski seljački klub odseku za proučevanje invalidskega zakona.

Ker nam dotično odvojeno mišljenje nudi precej jasno sliko je važno, da seznanimo naše čitatelje z važnimi odlomki, ki kažejo bistvo zadnjega načrta, kateri se je sedaj izročil poslanecem v proučevanje.

Ako bo Hrvatski seljački klub zavzel sedaj, ko je v vladi isto stališče, nam je pričakovati povoljne rezultate glede naših stremeljenj.

Citiramo samo bolj važne odlomke obširnega odvojenega mišljenja Hrvatskega seljačkega kluba.

Med drugim izvaja:

»Ako se primerja sedanji načrt invalidskega zakona z začasnim inv. zakonom z dne 28. decembra 1921 se moramo vprašati ako smatra vlada za prevažno, da ga je treba čimprej in čimbolje rešiti?

To omenjamo zato, ker se zakonski načrt o katerem izražamo odvojeno mišljenje, nikakor ne razlikuje od dosedanjega zakona, temveč je sedanji začasni zakon v nekaterih odredbah boljši.

Stari zakon daje vse vrste pomoči, kakor ta načrt. (Nato našteva vse vrste pomoči.) Nasprotno, kar se tiče prodaj tobaka, ki je važna pomoč, je stari zakon boljši, ker ne daje invalidom samo 50 odstotkov vseh dovoljenj, kakor sedanji novi načrt, temveč toliko maloprodaj tobaka, kolikor jim jih je treba.

Ne vemo, zakaj se sploh prinaša sedanji načrt zakona, ako se ž njim ne misli popboljšati položaja.

Novi načrt kakor tudi stari zakon ne nudi zadostne finančne možnosti, posebno invalidski fond je nedemokratičen in konstruiran antisocijalno tako, da bi imeli že s tem dovolj razlogov biti proti tej zakonski osnovi.

Med tem poleg vseh velikih nedostatkov obstojita še dva, ki nista samo protiustavna, temveč v največjem smislu odiozna. To je predloženo prikrajševanju invalidnine osebam, ki izpovedujejo načela proti obstoječi državni formi in pa nameravana razlika med invalidi oficirji srbske in črnogorske vojske ter oficirji invalidi avstro-ogrske vojske ter da se še vedno loči prijatelje od neprijateljev, kakor v času vojske.

Da se vidi finančna razlika in koliko je v tem oziru naš ugovor vtemeljen, naj navedemo, da pričakuje od tega zakona pomoči okoli 500.000 oseb, za katere je Behmenov načrt predvideval letno 300 milijonov dinarjev.

Pomisliti je treba, da je Behmenov načrt nudil invalidnino v zlati pariteti, na drugi stra-

ni pa sedanji načrt nudi finančno podlago, ki je 14 krat manjša in sicer breznačajno svoto 22 milijonov dinarjev za okoli 500.000 oseb.

Edino obrambo vlade, da se po prilikah ne more nuditi večje finančne možnosti invalidskemu zakonu ne moremo sprejeti, iz razloga, ker se v sedmem povojnem letu mora najti denarja kjerkoli hoče.

Ako je imela ugovore radi finančne možnosti, jih ni imela in jih ne more sedaj imeti proti nameravani organizaciji Narodnega fonda, ki je nedemokratska in antisocijalna. Narodni fond bi morala biti institucija, ki bi razbremenila državo in bila faktično za invalidske potrebe. Tako ga je zamislil Behmenov načrt, katerega smo imeli v odboru v razpravi, pa se večina na žalost ni nanj ozirala. Že v odboru smo ugovarjali in sedaj zopet ugovarjamo proti dohodkom Narodnega fonda, ki s svojimi 2 milijoni dinarji za dve ali tri leta, 30 odstotnimi dohodki državne klasne lotrije v znesku 350.000 Din, z že zdavnaj potrošenim fondom kneza Mihajla in še ne likvidiranim avstro-ogrskim fondom ne pomeni prav nič.

Kakor hoče Narodni fond iz tega skrbeti za odkupnino invalidnin in druga sredstva po invalidskem zakonu. Jasno je, da bo izplačal vse pomoči na ta način po vsem mizerno.

Glede na ustroj in organizacijo v tem načrtu Narodni fond ne kaže, da je naroden, temveč fond ministra za socijalno politiko.

Tam kjer narod nima besede in narodne stvari in tudi organizacija, če je narod ne upravlja, ni narodna.

Minister imenuje vso upravo, pa to ni še dosti, ker vemo, da ne bo postavil sebi nepoverljivih ljudi tako, da bo sam odredil, koliko in na koga se bo kaj potrošilo.

Kako je ta institucija birokratska in nedemokratična se vidi iz tega, ker se v upravo ne pripušča nikogar, ako ni državni uradnik in še dotični samo eden član invalid, v sosvetu mora biti obenem državni uradnik.

Pri taki strukturi Narodnega fonda vlada in odborova večina nista hoteli sprejeti naših predlogov za demokratski ustroj tega fonda, ki bi dal invalidom samoupravo za njihove najvažnejše interese. Predlagali smo, da se odredbe čl. 95 do 104 iz Behmenovega načrta sprejmejo, kar je vlada z večino odbila.

Hočemo še eno temeljito spremembo v Narodnem fondu.

Načrt ne daje invalidom nič, za nje pa od naroda zahteva dobrovoljnih zbirk in daril in čimveč sredstev za Narodni fond. Ako to dela, je popolnoma pravilno, da vodi in razpölaga s tem denarjem invalidski narod. Drugače pa nihče ne bo voljan dati svojih sredstev, da drugi z njimi gospodarijo.

Ne skladamo se z odiozno odredbo, da se prikrajšuje pravice na pokojnino invalidom, ki izpovedujejo načela proti obstoječi državni formi, ako to delajo v mejah zakona.

To reakcionarno mero proti svobodi mišljenja ne moremo zagovarjati, toda ne, da bi hoteli dajati razmah načelom protidržavni formi, ampak zato, ker v invalidskem zakonu za to ni mesta, ako je v obče sploh kje.

Takrat kadar se pokliče državljana v vojsko, pa se ga ne vpraša kaka načela o državni formi ima in če gre v bojno črto iz katere pride domov pohabljen, se ga sme še tem manj vprašati kakšno je njegovo mišljenje ko pride domov na razrušeno ognjišče.

V kolikor je to iz etične strani nevzdržljivo, je tudi opasno, da se ne bo merilo samo na one, ki se ne bodo klanjali režimu.

Kakor za to, tako moramo protestirati tudi proti protiustavnim razlikam med invalidi oficirji srbske in črnogorske vojske na eni strani in oficirji invalidi bivše avstro-ogrske vojske na drugi strani, da se daje prvim pokojnina po novem vojnem zakonu od leta 1923 in še z enim

večjim činom, nasprotno pa se bivši avstro-ogrski oficirji invalidi puščajo v dosedanjih činih in pri mizernih pripadkih.

Ne zapopademo, kako se more delati razlika med enimi in drugimi, ako so vsi državljani iste države.

Invalidi iz Srbije so, bodi jim v čast bili oni, ki so podpirali brate iz Hrvatske in Slovenije ter energično zahtevali, da med njimi in brati iz ostalih krajev države ne sme biti razlike v pogledu državne odškodnine in zaščite, zato je imela vlada, ako so ji pri srcu vsi državljani enako, brez premissljanja to vpoštevati.

Poleg vseh materijelnih nedostatkov ima zakon tudi pogreške v pogledu postopanja.

Ako je treba kje brzega postopanja, je to v invalidskih zadevah največ. Radi nesrečne administracije čakajo invalidi na svoje rešitve že po več let.

Po tem zakonskem načrtu se ne bo administracija nič popboljšala, bi se pa popboljšala, ako hoče vlada sprejeti naše predloge o postopanju.

Ne vemo v kako korist je to, da se postopek v invalidskih zadevah počne pred upravni oblastmi, potem gre pred vojaško oblast in ko postane tam pravomočen gre pred sodno oblast, kjer se zopet na novo začneja kadar je že davno treba, da bi bil izvršen.

Ako pomislimo koliko tisočev nerešenih aktov leži v ministristvu na zadnoinštančne sodne odločbe, smo proti temu, da postopa v zadnji inštanca za celo državo en vrhovni invalidski sud, ki pri najbolji volji ne more obvladati vsega odgovornega posla.

Zato smo predlagali, da se opuste dosedanje sodne instance v reševanju invalidskih poslov.

Proti koncu spominja odvojeno mišljenje še na neko moralno dolžnost države do vojnih žrtev in zaključuje:

Ker predloženi zakonski načrt, ki je v odboru z večino sprejet ne vsebuje vsega potrebnega in je v finančnem pogledu popolnoma nezadosten, nismo mogli glasovati zanj niti načeloma niti v celini ter predlagamo skupščini, da ga kot nezadostnega odbije.

Tako približno se glasi odvojeno mišljenje Hrvatskega seljačkega kluba izdano narodni skupščini dne 9. julija 1925.

Ko sprejemajo danes naši poslanci v roke zopet načrt, o katerem smo slišali ravnokar kritiko, se nam je nadejati, da bo isti le nekada podlaga ako se nadejamo na stališče nekdanjih naših zagovornikov in upajmo, da se bodo nedostatki vpoštevati.

Važno za one, ki ne prejemajo vedno pokojnin.

Središnji odbor Udruženja vojnih invalidov v Beogradu nam pošilja dopis z dne 26. VIII. št. 5682, kateri se glasi sledeče:

»Središnjemu odboru prihajajo pritožbe različnih organizacij, invalidov in družin padlih, da se jim ne izplačuje invalidnina ali pokojnina redno, ali pa sploh nikdar. Središnji odbor je podvzel korake, da se odredi izplačilo vseh teh invalidskih ali vdovskih pokojnin. Niso osamljeni slučaji, da finančne uprave ne vrše redno izplačila invalidnin pa bodisi, da povzročujejo to same, ali pa ne vodijo zadostnega nadzorstva, ako vrše izplačilo občinska sodišča, ali druge oblasti. Poleg takega vršenja dolžnosti za to poklicanih je mogoče, da se vrši drugačno izplačevanje denarja, ki je namenjen za vojne žrtve.

Za izplačevanje invalidnin, je v budžetu določena partija in invalidski davki se plačujejo od državljanov izključno za ta cilj, pa vendar nekatere finančne uprave invalidskih pokojnin niso izplačale niti za januar tega leta.

Da bomo finančne organe opomnili na dolžnost rednega izplačevanja invalidnin vsaki mesec, se priporoča izvršnemu odboru, naj pozove svoje podružnice, da najkasneje do vsakega 25. v mesecu pošljejo izkaze izvršnemu odboru, ako je vsa invalidnina za dotični mesec izplačana ali ne? Dotične izkaze bo izvršni odbor poslal najkasneje do vsakega 1. v mesecu središnjemu odboru, kateri bo podvzel korake za vršenje dolžnosti. V vsakem slučaju naj organizacija vpraša potom akta finančno upravo zakaj ne more izplačati pokojnine, dotični odgovor pa priloži k mesečnemu izkazu podružnice. Ako bi finančna uprava ne hotela dati odgovora, naj se zahteva od nje rešenje (seveda je treba položiti v tem slučaju takso) katerega potem mora izdati, ker je taksa plačana. Taki slučaj bi bili uradno dokumentirani in prizivi bi se vložili od strani središnjega odbora, ki bi imel sigurne rezultate.

Poleg tega pa naj se zahteva od vsake finančne uprave, koliko ima še neizplačanih invalidskih pokojnin.

*

Pri nas vrše to oblasti, to je računovodstvo delegacije ministrstva financ likvidiranja, poštna hranilnica pa po čekovnem potu izplačila skoro popolnoma v redu. Le zaostankov ne izplačajo, ker nimajo za nazaj kreditov.

Tudi kar se tiče pojasnil o vzrokih prenehanja izplačevanja gre računovodstvo udruženju popolnoma na roko, tako da ne bo potreba zahtevati kakih kolekovanih rešenj (v zadevah invalidnin itak ni kolekovine). Do sedaj je izvršni odbor na prošnjo zamogel poročati vsakemu o vzroku ustavitve.

Tudi je dosegel pri računovodstvu radi olajšanja poslovanja in prihranitve vpraševanj, da se bo v bodoče vsakemu pred prenehanjem pokojnine zapisalo zadaj na odrezek, zakaj je pokojnina prenehala.

Zato naj vsak pogleda vedno zadaj na odrezek, ako ima kaj zapisano. V slučaju, da ima kdo prekinjeno pokojnino, ker mu je časna invalidnost potekla, bo imel toraj obvestilo zadaj na odrezku, da potem lahko takoj vloži prošnjo za ponovni nadpregled.

Vzrokov za to, da toliko vojnih žrtev pri nas v Sloveniji ne prejema svojih pokojnin ni iskati pri nakazajočih oblasteh.

Pač pa izvirajo ti vzroki največ iz specialnih komisij, ki so ustavljale neopravičeno. — Dalje ne izdajo sodišča sklepov o priznanju pokojnin. Temu je vzrok precej tudi kaos, nastal ravno radi specialnih komisij.

Vendar pa prosijo prizadete vojne žrtve, naj bi izvršni odbor zaprosil novomeško okrožno sodišče, da izda sklepe glede pokojnin, ker jih v dotičnem okolišu še največ ni priznanih. Zelo veliko pritožb prihaja v tem oziru tudi iz teritorija celjskega okrožnega sodišča.

Veliko zapreko napravlja sodiščem to, da so bili vsi akti, katere je pregledala specialna komisija poslani ministrstvu za socialno politiko v Beograd, odkoder jih še ni nazaj.

Brez aktov sodišča ne morejo izreči sklepov glede pokojnin.

V smislu gori objavljenega dopisa središnjega odbora naj naše podružnice pozvedujejo pri članih, koliko jih ne dobiva pokojnin.

Vsak mesec do petindvajsetega naj pošljejo izvršnemu odboru pismena poročila o stanju izplačevanja pokojnin.

Poročila naj obsegajo imena, priimke, bivaliča dotičnih, ki ne prejmejo pokojnine, koliko časa je ne dobivajo, če mogoče številko zadnjega knjižnega izpiska in opombe.

Središnji odbor bo v tem pogledu posredoval, dobili bomo pa tudi statistični pregled o pokojninskem stanju.

Naše vprašanje pri trafikah.

Pred kratkim smo povdarjali svoj interes, ko smo se zavzemali za samostojno oblastno monopolno upravo za Slovenijo.

Kljub temu pa so se vse naše monopolne zadeve podredile Oblastni monopolni upravi v Zagrebu.

Težkoče pri naših razmerah so se res začele pojavljati in naše domnevanje je bilo pravilno.

Posamezne zadeve tečejo počasi naprej, radi oddaljenosti kompetence.

Poleg tega pa so se pokazala tudi drugačna naziranja glede nekaterih važnih vprašanj za naše vojne žrtve. Prvo je to, da oblastna monopolna uprava v Zagrebu zavzema, kakor čujemo drugačno mnenje glede procentov nezaščiteneh trafikantov.

Pri nas smo na temelju pravilnika k začasnemu invalidskemu zakonu to vprašanje z delegacijo financ in pozneje s pokrajinsko monopolno upravo povoljno uredili tako, da prejemo perijodično gotove procenete brutto do-nosa.

Zagrebska monopolna uprava pa kakor doznavamo stoji na stališču nekakega pavšaliranja v obliki znanega 4 pro mille.

Vendar se ta zadeva tiče bolj udruženja, katero bo v tem slučaju moralo zastopati svoje stališče.

Drugo vprašanje bi pa znalo bolj tangirati posamezne naše tovariše in tovarišice.

To je socializacija trafik.

Naše oblasti so že takoj po prevratu vpe-ljale sistem pridelitve po več družabnikov k posameznim večjim trafikam. Kakor čujemo na Hrvatskem tega ni in baje tamkajšnja monopol-ska uprava tudi pri nas ne misli več tako po-stopati.

Tako stališče pa bi znalo precej škodovati našim vojnim žrtvam, ako pogledamo razmere.

Skoro bi ne bilo mogoče nobeni vojni žrtvi pri nas več priti do trafike.

Glavni vzrok je, ker velike trafike noče nihče spustiti iz rok in je razpis v prid vojnim žrtvam skoro nemogoč, ker so imejtelji zavarovani po drugih zakonih. Tudi je za veliko trafiko težko dobiti obratni kapital.

In kar je največja zapreka in zlo za naše reflektante, da lastnik sploh odrečejo lokale in jih raje določijo za druge svrhe.

S to metodo ostanejo skoro vsem trafikam, ker jih monopolna uprava iz stališča, da se ne morejo ukiniti, ker to ne more biti v interesu države, pusti starim imejteljem.

Kaj pa je z malimi slabeje stoječimi trafikami, ki bi prišle v poštev za naše vojne žrtve?

Režija zahteva toliko, da invalid ali vojna vdova ne more živeti. Za take trafike se na-

H. de Balsac — I. Tominec:

Sarrasine.

(Nadaljevanje.)

Pripeljal sem bil mlado damo h gospe Lautyjevi na ples. Ker je bila prvič v tej hiši, sem ji odpustil pridušen smeh; a sem ji hitro tako živahno in prodirajoče pomignil, da je bila popolnoma presenečena in da je dobila rešpekt pred svojim sosedom. Sedla je poleg mene. Starci ni hotel zapustiti mičnega bitja, marveč se je obesil nanjo z nemo vztrajnostjo, ki je, ne da bi ji poznali vzrok, nezgrešljiva in ki jo večkrat najdemo pri prestarih ljudeh, ki postanejo tako zopet otroci. Da je lahko sedel poleg nje, je moral potegniti k sebi stol. Vse njegove krete so kazale mrzlo okornost, topo neodločnost, ki je značilna za paralizirane. Počasi in previdno je sedel na stol in mrmral pri tem par besed, ki jih nisi mogel razumeti. Njegov ubiti glas je spominjal na ropot kamena, ki pada v vodnjak. Mlada dama mi je krepko stisnila roko, kot bi se hotela rešiti prepada in spreletela jo je groza, ko jo je pogledal mož, na katerega je ravno zrla, z očesoma, ki sta pogrešali vsake toplote, z ugaslimi sinjima očesoma, ki si ju mogel primerjati le s topo biserno matico.

»Bojim se!« mi je zašepetala na uho. »Lahko govorite glasno,« sem odgovoril, »zelo slabo sliši.« »Toraj ga poznate?« »Da!«

Sedaj se je toliko osrčila, da je za trenotek opazovala to postavo, za katero človeški jezik nima imena, to brezsnovno obliko, to bitje brez življenja ali pasivno življenje. Polastila se je je ona tesnobna radovednost, ki privede žene do tega, da se izpostavijo nevarnim razburjenjem, da gledajo vkljenjene tigre in da bulijo v kače in občutijo pri tem strah, da jih loči od njih le slaba mreža. Hrbet je bil malemu starcu upognjen kot hrbet dninarja, a vendar si še videl, da je bil prvotno raven. Nenavadna suhost in tenki udje so kazali, da je bil vedno vitke rasti. Nosil je dokolenke iz črne svile, ki so mu v gubah kot jadro brez vetra visele okoli suhih nog. Anatom bi bil hitro spoznal znamenje strašne sušice, če bi bil videl te slabotne noge, ki naj bi nosile to čudno telo. Videti je bil kot dve

kosti, ki sta stali križema na grobu. Grdo čuvstvo človeške minljivosti se je polotilo tvojega srca, če si pri daljšem opazovanju zapazil, kako propadel od starosti je postal ta onemogli stroj. Neznane je nosil bel, zlato vezen telovnik, kot so bili nekoč v modi, in njegovo perilo je bilo blesteče belo. Rdečerumen čipkast jabot, ki je bil krasan, da je lahko vzbudil nevošljivost kraljice, mu je krasil prsa; a na njem so učinkovale te čipke prej kot cunjja nego kot okras. Na tem poprsniku se je iskril demant neprecenljive vrednosti. To predpotopno razkošje in ta izredni, neokusni pomp sta delala obraz groteskne postave še čudnejši. Okvir se je prilegal podobi. To črno obličje je bilo v vseh smereh izvotljeno in robato. Brada je bila votla, senca so bila votla, oči so drgetale v zarumenelih votlinah, čeljusti so štrlele ven radi nepopisne suhosti, nad njimi pa so bile luknje v vsakem licu. Tako so bile na obrazu gore in globeli in kakor je padala nanjo luč, so nastajale čudne sence in odsevi, ki so mu popolnoma jemali podobo človeškega obličja. Dalje so bila leta pritiskala rumeno in tenko kožo tega obraza na kosti, da je nastalo nebroj gub, ki so ležale ali v krogih druga pri drugi, kot valčki na vodi, če vrže otrok kamenček vanjo, ali pa so bile zvezdaste, kot če bi bil zdrobil šipo; a vedno so bile tako globoke in tako goste druga pri drugi, kot listi na obrezi knjige. Utegnejo biti starci, ki so še odurnejši; kar pa je pripomoglo največ k temu, da je bila pošast, ki se je bila tako neadoma pojavila, kot umeten stvor, je bila rdeča in bela barva, ki se je blestela na njem. Njegova maska je bila dovolj razsvetljena, da si mogel spoznati skrbno izvršeno slikarstvo. Za gledalca, ki ga je pogled takega prepada spravljal v mračno razpoloženje, je bila še sreča, da je mrtvaška lobanja bila skrita pod modro lasuljo, čije nešteto kodrov je pričalo o nenavadni nečimurnosti. Ženska gizdavost te pravilne podobe je bila poleg tega jasno razvidna iz zlatih uhanov in iz prstanov, ki so se njih čudoviti kameni svetili na koščenih prstih; poleg tega je nosil pri uri verižico, ki se je bleščala kakor niz demantov na vratu kake ženske. Slednjič si videl pri tej vrsti japonskih malikov na modrikastih ustnicah stereotipen smeh, ki je bil krutejši in zasmeh-

ljivejši kot rezanje mrtvaške glave. Sedel je molče in nepremično in plesniv duh je prihajal iz njega kot iz starih oblek, ki so ga vzeli dediči po kaki vojvodinji pri registriranju zapuščine iz starih predalov kot iz zaprtega groba. Če je starec obrnil oči proti družbi, je bilo videti, kot bi se te kroglice, iz katerih ni žarela nobena iskra, premikale sem ter tja s pomočjo nekega skritega aparata; in če so oči mirovale, ni mogel nihče verjeti, da so se kdaj premikale. Ko si videl pri tej človeški razvalini mlado ženo, čije vrat, roke in prsi so bile nage in blesteče, čije polne in cvetoče oblike, čije lasje, ki so lepo ležali nad alabasternim čelom, so te morali zapeljati k ljubezni, čije oči niso, kot je bilo videti, luči sprejemale, ampak oddajale, bila je mila in sveža in čije dehteči kodri, čije balzamičen diš je bil pretežak, premočan, premo-gočen za to senco, tega iz prahu rojenega, v prah se izpreminjajočega človeka: oh, to je bilo zares smrt in življenje, podoba mojih misli, stvor domišljije, ki je bila do polovice zoperna in od bokov dalje nebeška žena.

»In vendar je pri imenitnih ljudeh mnogo takih zakonov!« sem rekel sam pri sebi.

»Po pokopališču ima duh!« je zaklicala mlada žena. Privila se je k meni, kot bi iskala zaščite; zapazil sem na njenih divjih kretnjah, da je prestala velik strah. »To je strašen pogled,« je nadaljevala, »tu ne bom mogla dolgo ostati. Če ga gledam še nekaj časa, zares mislim, da je prišla sama smrt pome. Ali sploh živi?«

Z drznostjo, ki jo črpajo ženske iz svojih močnih nagonov, je položila roko na prikazen: toda mrzli pot ji je udaril iz znojnic, kajti komaj se je bila dotekla starca, je slišala krik kot krik jastreba. Ta ostri glas, če si sploh smel to imenovati glas, se je izvil iz skoraj osušenega grla. Pri tem glasu so naju pogledali Marianina, Filippo in gospa Lautyjeva s pogledi, ki so bili kot bliski. Mlada žena poleg mene si je želela pod zemljo. Prijela me je za roko in me vlekla v boudoir. Vsi, možje in žene so se nam umaknili. Ko sva dospela do konca sprejemnih sob, sva stopila v sobico v obliki polukroga. Moja tovarišica se je vrgla na divan. Drgetala je od strahu in ni vedela, kje je.

»Milostljiva, vi ste čisto iz sebe,« sem ji

vadno ne potegujejo in jih imajo kaki trgovci, gostilničarji ali ljudje, ki imajo še kake druge zaslužke ali obrte.

Imamo že dosti slučajev, da so morali invalidi trafike opustiti, ker se niso mogli iz njih preživljati. Še ena velika zapreka je za one vojne žrtve, ki reflektirajo na samostojne trafike.

Invalidski zakon nudi za pridobitev samostojnega poklica posojila, toda maksimum 2000 dinarjev.

Ker ni kreditov na razpolago, se tudi v teh zneskih posojila ne izplačujejo.

Za samostojno trafiko toraj naši ljudje nimajo kapitala, ako ga pa dobe je veliko premajhen, da bi pri današnjih razmerah mogli začeti s samostojnim obratovanjem. Iz vseh teh ozirov je treba prakticirati, da se k večjim trafikam pridele vojne žrtve kot družabniki.

Na ta način vložijo v obrate manjše kapitale, katere komaj zmorejo, s primernimi deli pa participirajo na dobičku in odstranjena je zapreka glede lokalov.

Gotovo je, da vlada pri trafikantih vsled te socijalizacije precej razburjen in vsak komur se pripeti dodelitev, se otreša na vse načine ter je skrajno nezadovoljen.

Nezadovoljni pa so tudi naši invalidi in vojne vdove, ker tudi oni bi imeli radi samostojne trafike z boljšimi dohodki. Ako pa jim današnje razmere tega ne dopuščajo, ne gre drugače kakor z družabništvom, ako se hoče izkoristiti trafike v prid vojnim žrtvam.

Naše udruženje je že večkrat predlagalo zaseženje lokalov za trafike in boljše obratne kapitale, toda zastoj.

Mi vsi bi radi videli, da bi imel vsak potreben invalid ali vdova, ki si ne more drugače služiti kruh, svojo lastno trafiko.

Ako pa ne gre pri takih razmerah, se moramo posluževati pridelitev. Ako nam monopol-ska uprava pridelitve sploh ukine, bo prav malokatera vojna žrtev prišla še do svoje pomoči pri kaki trafiki.

Slučaji pridobitve samostojnih trafik so danes prav težko mogoči. Ako bi pa monopol-ska uprava sploh tudi sedaj obstoječe družabništvo pri trafikah razdrla, bi napravila zelo hudo bedo med marsikatero invalidsko družino.

Zato hoče naše udruženje podvzeti vso svojo akcijo, da ostane glede naših trafik pri starem, ako se ne nudi možnost vojnim žrtvam dosege samostojnih prodaj tobaka, kar bi bilo treba podpreti iz materialne strani.

Nadejamo se, da bo Oblastna monopolska uprava v Zagrebu vpoštevala obstoječi položaj in predloge našega udruženja, ki so v vsakem oziru utemeljeni iz stališča preskrbe vojnih žrtev, katerim ima namen zakon nuditi preskrbo iz raznih državnih prodaj.

Bodite vestni.

V zadnjem času smo opazili nekaj slučajev, da razni tovariši ali tovarišice navedejo uradno napačne podatke iz vzrokov, da bi s preslepljenjem kaj dosegli. Posebno se to dogaja glede procentov nesposobnosti ali družinskih razmer.

Zelo se motijo dotični ako mislijo, da s takimi podatki zares kaj dosežejo. Državni uradi vpeljejo za vsako stvar uradne pozvedbe po žandarmeriji, občinah, župnih uradih itd.

Poleg tega pa vodijo natančne evidence vsega staleža vojnih žrtev in imajo vsakega dobro popisane v aktih.

Dotični, pri katerem se seveda takoj utrdi, da je napovedal neresnico, zgubi ves kredit in njegova prošnja je slabše ali pa sploh neugodno rešena!

Zgodilo se je celo par slučajev, da so nekateri zapadli kazni.

Pa tudi glede izrazov v nekaterih prošnjah naj opomnimo, da naj bodo dostojnejši.

Nekateri rabijo v tekstih nespodobne besede ali pa grožnje.

Vsak se moti, kdor misli, da to kaj zaleže.

Po dostojnosti se tudi veliko sodi in dotične nepotrebne ali slabe besede spravljajo nekatere tovariše samo ob ugled.

Tudi naše podružnice naj pazijo, da bodo naši člani pošiljali kolikor mogoče dostojne prošnje, ne pa da bi jemali ugled celemu invalidskemu staležu in naši organizaciji, ki stremi vsestransko za disciplino, pri kateri se največ doseže.

Polovične vožnje zopet dovoljene.

Že v naši zadnji številki smo pripomnili, ko smo objavili vest, da je ministrstvo saobračaja ukinilo poleg drugih voznih ugodnosti tudi naša tozadevna uverjenja, da je minister saobračaja našim zastopnikom obljubil dovoliti naše vozne ugodnosti nazaj.

Na to smo prejeli že dopis središnjega odbora iz Beograda, ki se glasi:

»Gospod minister saobračaja je s svojim rešenjem z dne 7. septembra 1925 M S br. 25.451 izvolil odobriti povlaščenja osebnim invalidom za železniško vožnjo s 50% popustom redne tarife štirikrat na leto, kadar potujejo po svojih poslih, o čemur se obvešča izvršni odbor.

Središnji odbor je dal tiskati blankete uverenj v smislu rešenja gospoda ministra saobračaja, radi tega naj izvršni odbor z obratno pošto javi, koliko uverenj potrebuje za vse svoje organizacije.

Izvršni odbor je takoj odgovoril glede uverenj.

Naše podružnice naj toraj počakajo, da dobe nova uverjenja.

V kolikor niso še starih uverenj izdala, naj jih vrnejo izvršnemu odboru.

Pozor prejemalci pokojnin.

Dogajajo se slučaji, da nekateri tovariši ali tovarišice ne sprejmejo svojih pokojnin iz vzrokov, ako so oddaljeni od poštnih uradov in se jim ne splača priti prvega na pošto, ali pa pošiljajo pokojnine tudi nazaj vsled tega, ker se jim zdi premalo nakazanega.

Opozarjamo vse one, ki prejemajo invalidske ali vdovske pokojnine s pripadki, da jih v vsakem slučaju prvega dvignejo in sprejmejo tudi, ako se jim zdi premalo nakazanega in smatrajo, da jim je kaj odtegnjenega. Ako se pokojnina v par dneh po prvemu ne dvigne, pošlje pošta nakaznico nazaj s svojo opazko, da ni dvignjena in računski oddelek smatra, da

rekel. »Toda,« je pristavila po trenutku molka, v katerem sem imel časa, jo z občudovanjem pogledati, »kaj morem zato? Zakaj pusti gospa Lautyjeva, da hodijo po njeni palači strahovi?« »No, no,« sem odgovoril, »ne delajte se tako nespametno! Starega možička imate za strah.« »Molčite!« je odgovorila z zapovedujočim in zasmehljivim izrazom, ki ga znajo vse žene tako dobro uporabljati, če hočejo imeti prav. »Kako ličen boudoir!« je vzkliknila in pogledala okoli sebe. Moder satin vedno krasno učinkuje kot stenska tapeta. Kako se svetil! Oh, kako lepa slika! Hitro je vstala in se postavila pred sliko, ki je visela v krasnem okvirju na steni. Za trenutek sva ostala pred to čudovito sliko, ki je bila videti delo nadzemeljskega čopiča, zatopljena v nemo občudovanje. Podoba je predstavljala Adonisa, ki je ležal zleknjen na levji koži. Svetiljka, ki je visela sredi boudoirja in jo je obdajal alabasterni senčnik, je razsvetljevala platno z milim sojem, ki je bil dovolj svetel, da sva lahko opazila vse lepote na sliki.

»Ali res živi tako popolno bitje?« me je vprašala, potem ko je bila ne brez milega nasmeha zadoščenja na kratko pregledala divno lepoto črt, barve, las, skratka vse. »Prelep je za moža!« je odločila, ko je bila pretehtala podobo na način, kot bi bila utegnula storiti s tekmovalko.

O, kako sem čutil baš sedaj, da se me je lotila baš ona ljubosumnost, o kateri mi je bil pravil neki pesnik in na katero takrat nisem hotel verjeti: ljubosumnost na slike, podobe, kipe, v katerih umetniki radi nekega nauka, ki jih k temu sili, da vse idealizirajo, ljudi lepše predstavljajo kot so v resnici.

»Portret je,« sem ji odgovoril; »zanj se imamo zahvaliti Vienovemu čopiču. A velik umetnik ni originala nikdar videl in Vaše občudovanje bo morda postalo nekaj manjše, če izveste, da je bila podoba slikana po ženskem kipu.« »A koga predstavlja?« Okleval sem. »Vedeti hočem!« je z odločnim glasom pristavila. »Mislim,« sem slednjič rekel, »da predstavlja ta Adonis nekega... nekega... nekega sorodnika gospe Lautyjeve.«

Zabolelo me je, ko sem jo videl zatopljeno v opazovanje te podobe. Molče je sedela, jaz sem se usedel poleg nje in jo prijel za roko, ne da

bi bila zapazila. Zaradi podobe pozabljen! V tem trenutku sem zaslišal v tišini rahel šum korakov ženskega bitja, ki mu je obleka šumela. Mlada Marianina je vstopila. Izraz nedolžnosti na njen mobilju je bil še bolj žareč ko njena leopta in njena mična obleka; hodila je počasi in z materinsko skrbnostjo in otročjo prizadevnostjo vodila oblečeno strašilo, ki naju je bilo prepodilo iz glasbene dvorane; ko ga je spremljala, je nemirno zrla vanj. Tako sta s precejšnjo težavo dospela do skrivnih tapetnih vrat. Marianina je narahlo potrkala. Takoj se je pojavil, kot po čarodejstvu suh mož, neke vrste hišni duh. Preden je lepa deklica izročila temu skrivnostnemu čuvaju hodeče truplo, ga je spoštljivo poljubila in temu nedolžnemu dotiku ni manjkalo ljubeznive nežnosti, ki je skrivnost žensk z manj prednostimi.

»Addijo, addijo!« je rekla z najmilejšim zvokom svojega mladega glasu.

Zadnji zlog je izgovorila celo s tresočim glasom, ki ga je izgovorila dražestno, a tiho; zvenel je, kot bi bila hotela z izrazili umetnosti orisati prekipevanje srca. Videti je bilo, kot da se je starca polastil neki spomin in obstal je na pragu skrivne sobe. V popolni tišini, ki je vladala, sva slišala globok vdihljaj iz njegovih prsi. Snel si je najlepšega od prstanov, ki jih je nosil na suhih prstih, in ga skril Marianini v nedra. Mala trapica se je smejala, potegnila prstan ven, ga nataknila čez rokavice na prst in se hitro okrenila proti salonu, iz katerega je bilo baš slišati predigro za ples. Tu naju je zagledala.

»Oh, vi ste bili tukaj!« je vzkliknila in zardela.

Vprašujoče naju je gledala, a le za hip in z brezskrbnostjo svojih let je skočila svojemu plesalcu v objem.

»Kaj naj to pomeni?« me je vprašala mlada tovarišica; »ali je njen mož? Zdi se mi, da sanjam. Kje sem?«

»Vi,« sem odgovoril, »vi, milostljiva, ki ste čisto iz sebe, vi, ki tako dobro razumete najrahlejšo občutke in dajete rast najnežnejšemu čuvstvu v moškem sreč, ne da bi ga uklonili, ne da bi ga že prvi dan zdrobili, vi ki se usmilite srčnih bolečin in združujete z duhom Parižanke, vroče srce Italijanke ali Španke...«

Zapaziti je morala, da je bil moj govor poln trpke ironije; delala pa se je, kot bi tega ne slišala, in me je prekinila z besedami: »Oh, vi me napravite takega, kot bi me hoteli imeti. Čudna tiranija! Hočem, naj bi ne bila jaz.« »Oh, jaz nočem ničesar!« sem vzkliknil. Njena strogost me je prestrašila. »Ali je vsaj res, da radi poslušate zgodbe divjih strasti, ki jih porode v naših srcih dražestne žene z juga?« »Da. In...?« »No potem hočem priti jutri zvečer proti deveti uri k vam in vam razkriti to skrivnost.« »Ne,« je pristavila z izrazom, ki je bil ljubko svojeglav, »tako hočem izvedeti!« »Niste mi dali še pravice ubogati, če pravite!« Hočem. »Sedaj,« je odgovorila s koketerijo, ki te je mogla spraviti do obupa, »najsilneje hrepenim, da bi izvedela to skrivnost, jutri vas bom morda komaj poslušala...«

Smehljala se je in ločila sva se; ona tako ponosna ter odbijajoča kot vedno in jaz prav tako smešen kot vedno. Bila je tako drzna, da je plesala valček z mladim adjutantom, jaz pa sem bil izmenoma melanholičen, prevzet, željan in ljubosumen.

»Na svidenje jutri!« mi je zaklicala, ko je proti drugi uri zjutraj ostavila plesišče.

»Ne grem tja,« sem si mislil, »in pustim te. Ti si mogoče še tisočkrat bolj muhasta in nestanovitna... od moje domišljije.«

Naslednjega dne sva sedela oba pred prijaznim ognjem v elegantnem salončku. Ona je sedela na zofi in jaz skoraj njej pri nogah na blazini in sem gledal k njej kvišku. Na cesti je bilo vse mirno. Od svetiljke se je širila prijetna svetloba. Bil je večer, kakeršni so duši v toliko slast, eden od trenutkov, ki jih nikdar več ne pozabiš, ena od ur polna miru in hrepenja, ki hrepeniš po njih čaru pozneje vedno nazaj, čeprav se ti godi mnogo bolje. Kdo more izbrisati iz spomina živahne vtise, ko se prvič javlja ljubezen?

»Začnite,« je rekla, »poslušam!« »Ne upam si prav začeti. Zgodba ima odstavke, pri katerih pripovedovalec tvega. Če se navdušim, mi boste veleli molčati.« »Govorite!« »Bom.«

»Ernest Jean Sarrasine je bil edini sin nekega oskrbnika v Franche-Comtéju,« sem začel po odmoru. Njegov oče je spravil kot je mogel in

mogoče dotičnega ni več tam, ali je umrl. Računski oddelek mora v tem slučaju ustaviti nakazilo toliko časa, dokler se dotični ne javi oziroma ne dobi o njem uradnega sporočila.

Tako zapade vsa zaostala pokojnina za nazaj in dotični upravičenec je oškodovan.

Toraj opozarjamo še enkrat, naj vsak gleda, da pokojnino sprejme.

Ako ni kaj v redu, da je premalo nakazane-ga, naj vsak napravi takoj vlogo potom svoje podružnice in v njej natančno navede koliko je prejel in koliko mu pripada.

Udruženje bo interveniralo, da se vsakemu izplačajo naknadno njegovi popolni pripadki.

Zadružni vestnik.

Služba zadružnega uradnika. Naša zadruga »Vzajemna pomoč, posojilna in gospodarska zadruga v Ljubljani« razpisuje mesto zadružnega uradnika. Reflektira se v prvi vrsti na vojne invalide. Vešči morajo biti zadružnega knjigovodstva, korespondence in vsega drugega poslovanja. Čas nastopa pa še ni določen, vendar pa naj reflektanti eventualno takoj stavijo pismene ponudbe na »Vzajemno pomoč, posojilna in gospodarska zadruga v Ljubljani«, Šentpeterska vojašnica.

Poslovanje zadruga. Sodišče še ni izvršilo registracije in potrditve pravil naše zadruga. — Toliko časa zadruga ne more še definitivno poslovati in definitivno reševati posebno kar se tiče posojil. Za zadrugo uraduje začasno tovariš Mlekuš vsak dan dopoldne v gorenjih prostorih izvršnega odbora. Stranke dobe pri njem vsa pojasnila in tudi pristopnice.

Invalidi in vdove se naprošajo, da pristopajo k zadrugi, ker s tem omogočijo njeno razvitje v vseh panogah, katere ima predvidene. — Nabirajo naj zadružne člane tudi med neinvalidi.

IZ ORGANIZACIJE.

VLEČENJE SREČK Dubrovniške efektne loterije je odgodeno za dan 27. decembra t. l. Še je čas, da tovariši in tovarišice kupujejo srečke.

Svarilo pred izrabljanjem. Tovarišu Antonu Koželju v invalidskem domu v Ljubljani je bila z listnico z denarjem in drugimi dokumenti vred ukradena tudi članska knjižica Udruženja vojnih invalidov št.

Izvršni odbor prosi dotičnega, ki bi izsledil knjižico, da takoj javi, ker ni izključeno, da bi je kdo ne izrabljaj.

ISČEJO SE:

Pri Izvršnem odboru Udruženja vojnih invalidov v Ljubljani se nahajajo sledeči pozivi reduciranecv, katerih se ne more izslediti:

1. Karl Počivavšek iz Pristave srez Celje;
2. Franc Kamenšek iz Bukovžlaka št. 12, srez Celje;
3. Ivan Lednik, Za kresijo 16, Celje;
4. Ivan Vale iz Toplice št. 24, srez Laško.
5. Miha Groblšek iz Pijovca št. 1, srez Celje; Omenjeni se na pozive niso javili.
6. Ignac Kočevar iz Šmihela-Stopiče pri Novem mestu je po izjavi novomeške podružnice nepoznan.

Vsi prednavedeni se pozivljajo, da se čim preje sami oglašijo pismeno ali ustmeno izvršnemu odboru v Ljubljani. Prosimo pa tudi naše čitatelje, da pozvedujejo o njih ter nam javijo eventualno njihove naslove.

Pozor člani in članice ljubljanske podružnice!

Opozarja se, naj si vsakdo preskrbi svojo člansko knjižico, ker jo bode v kratkem rabil za ugodnosti, katere bode nudila podružnica svojim članom in članicam. Kakor že omenjeno se bode pri raznih ugodnostih upoštevalo le redne člane in članice. Toliko v ponovni opomin, da ne bode kakih izgovorov. Mnogo knjižic je že izgotovljenih in leže v podružnični pisarni. Odbor.

Zveza bivših slovenskih vojakov je podarila našemu izvršnemu odboru znesek 1000 Din za pomoč vojnim žrtvam. Izvršni odbor se ji tem potom najpresrečnejše zahvaljuje.

Tudi je stopila zveza z nami v stik glede akcije za naš invalidski zakon in misli po svojih odposlancih napraviti svojo intervencijo.

Opažati je zelo veliko naklonjenost zveze špeci-jelno nam vojnim žrtvam in resno voljo v

vsakem oziru pomagati. Živel! naši tovariši borci!

Naša delegacija. Trije člani in sicer predsednik središnega odbora polkovnik tov. Lazarevič, član izvršnega odbora iz Zagreba tov. Grubič in član izvršnega odbora iz Ljubljane tov. Marinko so v ponedeljek dne 14. t. m. odpotovali na konferenco bojevnikov v Ženevo. Zvečer je pričakovala na kolodvoru v Ljubljani tov. Lazareviča in Grubiča deputacija tukajšnjega izvršnega odbora. Po kratkem odmoru in razgovoru se je pridružil potujočima še tov. Marinko, nakar so vsi trije odpotovali s tržaškim brzo vlakom. Želimo tovarišem obilo sreče v svrhu izboljšanja našega vprašanja.

Dramatični odsek UVI v Ljubljani prosi one podružnice, ki bi rade priredile predstave v korist vojnih žrtev, da javijo čas. Letos bo dramatični odsek naštudiral kmalu že drugo pravmično igro. Pa tudi glede nastopa se trudi, da bo kolikor mogoče popoln.

Zahvala. Podružnici UVI v Dol. Lendavi podaril je g. Janekovič, veletrgovec z lesom v Zagrebu odnosno veleposestnik v D. Lendavi ves potreben material za zgradbo novega kioska, ki bode služil podružnici za pisarno in malo prodajo tobaka.

Odbor te podružnice se g. Janekoviču tem potom najtoplejše zahvaljuje.

Zahvala podružnici. Primorana sem se javno zahvaliti odboru Podružnice Udruženja vojnih invalidov v Polzeli za izdano mi podporo 100.— Din, ki mi je prišla ravno prav v hudi stiski.

Že tri leta prosim pri uradih za državno pomoč, toda gospodje ostajajo gluhi. Bliža se starka zima, kaj bomo počeli reveži, brez pravega stanovanja in z 2 Din 50 p pokojnine. Raztrgani in bosi si ne moremo niti vsakih par let enkrat nabaviti obleke.

Trkamo na prsa in kličemo »Oblast usmili se ubogih zapuščenih vojnih žrtev!«

Marjeta Zagoričnik, vojna vdova.

znal, do šest ali osem tisoč funtov rent, kar je bilo nekoč v provinciji kot premoženje oskrbnika, nekaj prav velikanskega. Stari gospod Serrasine, ki je imel le tega edinega otroka, ni hotel da bi česa manjkalo pri njegovi vzgoji; upal je, da bo napravil iz njega uradnika in da bo dovolj dolgo živel, da vidi, kako vnuk Matija Sarrasine, ki je bil kmet v okolici Saint-Diéja, seda v naslonjač in spi na seji v slavo parlamenta. Toda nebo ni pripravilo vrlemu oskrbniku tega veselja. Mladi Sarrasine, ki so ga izročili jezuitom zgodaj v vzgojo, je kazal naravo izredne silnosti. Živel je otroška leta genijalnega človeka. Študirati je hotel le, če je imel za to veselje, bil je večkrat uporen in je ostal včasih po več ur zatopljen v zmedene sanje; sedaj se je bavil s tem, da je gledal svoje tovariše pri igri, sedaj si je predočeval Homerjeve junake. Če se je potem domislil, da bi se razvedril, se je z nenavadno strastjo vdal igrar. Če je nastal med tovarišem in njim prepir, je nehal boj redkokdaj brez krvoprelitja. Če je bil slabši, je grizel. Zaporedoma je bil napadovalec in pasiven, neroden in prebrisan in njegovega čudnega značaja so se učitelji prav tako bali kakor njegovi tovariši. Namesto da bi se učil početkov grščine, je risal častitega očeta, ki jim je razkladal kako mesto iz Thucydidesa, napravljaj skico učitelja matematike, prefekta, slug, strahovalca in je pokracljaj vse stene z grdimi osnutki. Namesto da bi bil v cerkvi pel »Slavo Gospodovo«, se je zadovoljil med mašo s tem, da je rezljaj na klopi; in če mu je uspelo, dobiti kos lesa, da je izreljal podobo kakega svetnika. Če ni imel lesa, kamenja ali svinčnika, je modeliral svoje domislek iz srdice. Naj je kopiral osebe na podobah, s katerim je bil okrašen kor, ali naj je improviziral, vedno je pustil na svojem prostoru kosmate skice, čijih drzna razgaljenost je spravljal mlajše čestite očete do obupa; in hudobni jeziki so trdili, da so se starejši jezuiti temu smehljali. Če hočemo verjeti kroniki kolega, so ga slednjič zapodili, ker je izrezljaj iz velikega polena Kristusa, da bi si skrajšal čas na veliki petek, ko je čakal, da pride pri spovedi na vrsto. Brezbožnost, ki jo je izražal ta kip, je bila prevelika, da bi ne doletela umetnika kazen. Ali se ni predrznil,

postaviti to prav cinično podobo na tabernakelj! Sarrasine se je napotil v Pariz, da bi ušel pretinjam očetovega prokletstva. Imel je krepko voljo, eno od tistih, ki ne poznajo ovire, poslušal je ukaz svojega genija in je stopil v Bouchardonov atelje. Delal je ves dan in šel zvečer beračit, da se je preživel. Bouchardon, ki je bil vzhichen nad napredkom in duhom mladega umetnika, je kmalu uganil, v kaki revščini živi njegov učenec; podpiral ga je, vzljubil in ravnal z njim kot z lastnim otrokom. Ko se je potem Sarrasineov genij razodel v enem od del, v katerih se bodoči talent bori še proti vročemu kipenju mladosti, je vrli mož poskušal, da bi ga zopet spravil s svojim očetom. Pred avtoriteto slavnega kiparja se je potolažila očetova jeza. Ves Besançon si je čestital, da je rojstno mesto velikega moža prihodnosti.

V prvem trenutku navdušenosti, v kateri je spravila božana nečimurnost skopega oskrbnika, je dal sinu sredstev, da je mogel dostojno nastopiti med svetom. Dolge in trudapolne študije, ki so potrebne za kiparstvo, so ukrotile burno naravo in silni značaj Sarrasineov za dolgo časa. Bouchardon, ki je utegnil slutiti, s koliko silo so kipele strasti v tej mladi duši, ki je imela morda tako silno naravo kakor Michelangelo, je zamoril njeno divjost z neprestanim delom. Posrečilo se mu je, nenavadno divjost, ki je živela v Sarrasinu, vsmeriti na pravo pot s tem, da mu je prepovedal delati in ga prisilil, da se je razvedril, če je videl, kako ga je ogenj njegove misli spravil skoraj čisto iz sebe, ali s tem, da mu je dal važna dela, če je bil blizu tega, da se vda razuzdanemu življenju. A proti tej kipeči duši je bila blagosrčnost vedno najmočnejše orožje. In mojster je dosegel predvsem s tem veliko oblast nad svojim učencem, da je zbudil z očetovsko dobrotljivostjo njegovo hvaležnost.

V starosti dvaindvajsetih let so iztrgale Sarrasinea okoliščine dobrodejnemu vplivu, ki ga je imel Bouchardon na njegovo naravo in njegove navade. Plačilo za svoj genij je dosegel s tem, da je dobil nagrado, ki jo je bil ustanovil marquis de Marigny, brat gospe Pompadour, ki je toliko storil za umetnosti. Didenot je slavil kip Bouchardonovega učenca kot moj-

stersko delo. Le z veliko boljo je pustil kraljevi kipar odpotovati mladega moža v Italijo; namenoma in iz principa mu je bil ohranil popolno neizkušnost v vseh življenjskih vprašanjih. Sarrasine je šest let jedel z Bouchardonom pri eni mizi. Bil je fanatik umetnosti, kot je bil pozneje Canova, vstajal je, čim je napočil dan, šel v atelje, ga zapustil šele, ko se je storila noč, in je živel le svoji muzi. Če je šel v Comedie Francaise, ga je tja vlekel njegov mojster. Počutil se je pri gospe Geosfrin in v imenitni družbi, v katero ga je skušal vpeljati Bouchardon, tako neprijetno, da je ostal rajši sam in zaničeval užitke te razuzdane dobe. — Drugih ljubic ni imel kot kiparstvo in Klotildo, eno izmed slavnih pevk v Veliki operi. A tudi ta epizoda ni dolgo trajala. Sarrasine je bil precej grd, vedno neredno napravljen in je imel tako prosto naravo, tako neurejeno privatno življenje, da se je slavná nimfa bala katastrofe in izročila kiparja kmalu zopet nazaj ljubezni do umetnosti. Zofija Arnould se je lepo izrazila o tem dogodku, besed se ne spominjam. Mislim, da je izrazila svoje začudenje nad tem, da je njena tovarišica mogla zmagati nad kipi.

Sarrasine je odpotoval leta 1758. v Italijo. Na potovanju se je unela njegova strastna domišljija pod svetlomodrim nebom in pri pogledu na čudovite spomenike, s katerim je posejana domovina umetnosti. Občudoval je kipe, freske, slike in prišel tako poln častihlepnosti v Rim. Hrepenel je po tem, da bi pridružil Michelangelovemu in Bouchardonovemu imenu še svoje. Tako je toraj delil v prvih dneh svoj čas med delom v ateljeju in ogledovanjem umetnin, ki jih je v Rimu taka obilica. Že štirinajst dni je bil preživel v tem stanju, ki se polasti vseh mladih umetnikov pri pogledu na kraljico razvalin, ko je šel nekega večera v gledališče Argentina, pred katerim se je gnetla velika množica. Pozvedel je za vzrok tega navala in odgovorili so mu z dvema imeni »Zambinella — Jomelli«.

(Dalje prih.)